

BOLALARDA ANKILOGLOSSIYANI DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH

Urayimov Boburbek Umidjon o'gli

Andijon davlat tibbiyot instituti

Mirxayidov Miraziz Mirxoliqovich

Ilmiy rahbar: Phd KIUT "Terapevtik stomatologiya" kafedra mudiri

Annotatsiya: *Ankiloglossiya bolalarda uchraydigan tug'ma anatomik nuqsonlardan biri bo'lib, til yuganchasining qisqaligi yoki noto'g'ri birikishi natijasida til harakatining cheklanishi bilan tavsiflanadi. Ushbu holat emish, nutq rivojlanishi, yutish funksiyasi va og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Mazkur maqolada bolalarda ankiloglossiyani davolashni optimallashtirishning zamonaviy yondashuvlari, konservativ hamda jarrohlik usullarining samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari erta diagnostika, individual yondashuv va kompleks davolash strategiyalarining klinik natijalarni yaxshilashdagi ahamiyatini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *ankiloglossiya, bolalar, til yuganchasi, frenotomiya, frenuloplastika, davolash, optimallashtirish, pediatriya.*

Kirish.

Ankiloglossiya (til yuganchasining qisqaligi) bolalarda uchraydigan tug'ma rivojlanish anomaliyalaridan biri bo'lib, til osti yuganchasining anatomik jihatdan qisqa, qalin yoki noto'g'ri birikishi natijasida til harakatlarining cheklanishi bilan tavsiflanadi. Ushbu patologiya yangi tug'ilgan chaqaloqlardan boshlab turli yosh guruhlarida uchrashi mumkin bo'lib, uning klinik namoyon bo'lishi bolaning yoshi, anatomik o'zgarishlar darajasi hamda funksional buzilishlarning og'irligiga bog'liq ravishda farqlanadi. So'nggi yillarda pediatriya, stomatologiya va bolalar jarrohligi amaliyotida ankiloglossiyaga bo'lgan e'tibor sezilarli darajada ortib bormoqda, chunki ushbu holat nafaqat og'iz bo'shlig'i anatomiyasiga, balki bolaning umumiy rivojlanishiga ham ta'sir ko'rsatishi aniqlangan.

Bolalik davrida tilning normal harakati emish, chaynash, yutish, artikulyatsiya va nutq shakllanishida muhim fiziologik ahamiyatga ega. Til harakatining cheklanishi esa chaqaloqlarda emish jarayonining buzilishi, ovqatlanishdagi qiyinchiliklar, tana vazni ortishining sekinlashishi hamda onalarda laktatsiya bilan bog'liq muammolarning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin. Keyingi yosh davrlarida esa ankiloglossiya nutq apparatining normal rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatib, ayrim tovushlarni talaffuz qilishdagi qiyinchiliklar, noto'g'ri artikulyatsiya va kommunikativ muammolar yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, til harakatining cheklanishi og'iz bo'shlig'i gigiyenasining yomonlashishi, tish-jag' tizimi rivojlanishidagi o'zgarishlar va ortodontik muammolar rivojlanish xavfini oshiradi.

Ankiloglossiyaning tarqalish darajasi turli tadqiqotlarda turlicha ko'rsatkichlarni namoyon qilmoqda, bu esa asosan diagnostik mezonlarning bir xil emasligi bilan izohlanadi. Ayrim

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

ilmiy manbalarda ushbu patologiya bolalar orasida 4–10% gacha uchrashi qayd etilgan. Shu bilan birga, so‘nggi yillarda diagnostik imkoniyatlarning kengayishi va neonatologik skrining tizimlarining rivojlanishi natijasida ankiloglossiyani aniqlash ko‘rsatkichlari oshib bormoqda.

Hozirgi kunda ankiloglossiyani davolash masalasi bo‘yicha yagona universal yondashuv mavjud emas. Ba‘zi mutaxassislar erta yoshda jarrohlik aralashuvni tavsiya qilsalar, boshqalari funksional buzilishlar mavjud bo‘lmagan holatlarda konservativ kuzatuvni afzal ko‘radilar. Shu sababli davolash strategiyasini tanlashda nafaqat anatomik nuqson darajasini, balki bolaning funksional holatini, yoshini va individual klinik xususiyatlarini hisobga olish zarur hisoblanadi. Davolash samaradorligini oshirish uchun multidissiplinar yondashuv - pediater, bolalar jarrohi, stomatolog, logoped va boshqa mutaxassislar hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu munosabat bilan bolalarda ankiloglossiyani davolashni optimallashtirish, diagnostika mezonlarini takomillashtirish, individual davolash algoritmlarini ishlab chiqish hamda konservativ va jarrohlik usullarining samaradorligini baholash zamonaviy tibbiyotning dolzarb ilmiy-amaliy masalalaridan biri hisoblanadi. Mazkur maqolaning maqsadi bolalarda ankiloglossiyani davolashning zamonaviy yondashuvlarini tahlil qilish hamda davolash samaradorligini oshirish imkoniyatlarini ilmiy asoslashdan iborat.

Asosiy qism.

Bolalarda ankiloglossiyani davolashni optimallashtirish murakkab va ko‘p bosqichli jarayon bo‘lib, bunda kasallikning anatomik xususiyatlari, funksional buzilish darajasi, bolaning yoshi hamda individual rivojlanish ko‘rsatkichlarini hisobga olish talab etiladi. Zamonaviy klinik yondashuvlarda davolashning asosiy maqsadi faqat anatomik nuqsonni bartaraf etish emas, balki tilning fiziologik funksiyalarini maksimal tiklash, asoratlarning oldini olish va bolaning hayot sifatini yaxshilashdan iborat hisoblanadi.

Ankiloglossiyani tashxislash davolashni optimallashtirishning birinchi bosqichi hisoblanadi. Klinik baholash jarayonida tilning harakat amplitudasi, til uchining ko‘tarilish darajasi, og‘izdan tashqariga chiqarilish imkoniyati, emish funksiyasi, artikulyatsion buzilishlar hamda yutish mexanizmlari o‘rganiladi. Diagnostik jarayonlarda faqat anatomik o‘zgarishlarni emas, balki funksional buzilishlarni ham baholash muhim hisoblanadi, chunki ayrim hollarda anatomik qisqalik mavjud bo‘lsa-da, klinik simptomlar kuzatilmasligi mumkin. Shu sababli zamonaviy yondashuvlarda funksional diagnostika mezonlari tobora keng qo‘llanilmoqda.

Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda ankiloglossiyaning eng muhim klinik belgilaridan biri emish jarayonidagi buzilishlar hisoblanadi. Til harakatining cheklanishi natijasida ko‘krakni to‘g‘ri ushlay olmaslik, uzoq davom etuvchi emizish, bolaning yetarli vazn to‘plamasligi va onalarda ko‘krak og‘rig‘i kabi muammolar yuzaga kelishi mumkin. Bunday holatlarda erta diagnostika va tezkor tibbiy qaror qabul qilish katta ahamiyatga ega, chunki uzoq davom etuvchi oziqlanish muammolari bola rivojlanishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin.

Konservativ davolash usullari asosan yengil va o‘rta darajadagi funksional buzilishlar mavjud bo‘lgan hollarda qo‘llaniladi. Bunda artikulyatsion mashqlar, miofunktional terapiya,

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

logopedik mashg'ulotlar va til mushaklarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashqlar tavsiya etiladi. Ushbu usullar til harakat amplitudasini oshirishga, mushaklar koordinatsiyasini yaxshilashga hamda operativ aralashuv ehtiyojini kamaytirishga yordam beradi. Ayniqsa, nutq buzilishlari mavjud bo'lgan bolalarda logopedik rehabilitatsiya muhim o'rin egallaydi, chunki jarrohlik muolajasi o'tkazilgandan keyin ham artikulyatsion ko'nikmalar avtomatik ravishda tiklanmaydi.

Jarrohlik davolash ankiloglossiyani davolashning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi va odatda funksional buzilishlar yaqqol namoyon bo'lgan holatlarda tavsiya etiladi. Eng ko'p qo'llaniladigan operativ usullar frenotomiya va frenuloplastika hisoblanadi. Frenotomiya qisqa til yuganchasini kesish orqali til harakatini erkinlashtirishga qaratilgan oddiy va kam invaziv muolaja bo'lib, ko'pincha yangi tug'ilgan chaqaloqlar va kichik yoshdagi bolalarda qo'llaniladi. Ushbu muolajaning afzalliklari qisqa davom etishi, minimal travmatiklik va tez rehabilitatsiya hisoblanadi.

Murakkab anatomik holatlarda yoki qalin, fibrozlashgan yuganchalar mavjud bo'lganda frenuloplastika usuli qo'llaniladi. Ushbu operatsiya rekonstruktiv xarakterga ega bo'lib, nafaqat yuganchani kesish, balki anatomik tuzilmani qayta shakllantirish imkonini beradi. Zamonaviy jarrohlik amaliyotida lazer texnologiyalarining qo'llanilishi ham kengayib bormoqda. Lazer yordamida bajariladigan operatsiyalar qon ketishini kamaytirishi, operatsiyadan keyingi og'riq sindromini pasaytirishi va yara bitishini tezlashtirishi bilan tavsiflanadi.

Davolash samaradorligini oshirishda operatsiyadan keyingi rehabilitatsiya muhim bosqich hisoblanadi. Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, faqat jarrohlik aralashuvning o'zi optimal natija bermasligi mumkin. Operatsiyadan keyingi davrda til mashqlari, miofunktional terapiya va logopedik rehabilitatsiya olib borilishi til harakatlarini tiklash va qayta yopishish xavfini kamaytirishga yordam beradi. Shu sababli zamonaviy klinik amaliyotda jarrohlik va rehabilitatsiya kompleks tarzda qo'llanilishi tavsiya etiladi.

Ankiloglossiyani davolashni optimallashtirishda multidissiplinar yondashuv alohida ahamiyatga ega. Pediatriklar, bolalar jarrohlari, stomatologlar, ortodontlar, logopedlar va otorinolaringologlar o'rtasidagi hamkorlik individual davolash algoritmini ishlab chiqish imkonini beradi. Bunday kompleks yondashuv diagnostik xatolarni kamaytirish, asoratlarni oldini olish va uzoq muddatli klinik natijalarni yaxshilashga xizmat qiladi.

Shuningdek, davolash samaradorligini oshirish uchun klinik qaror qabul qilishda individual yondashuv muhim hisoblanadi. Har bir bolada anatomik nuqson darajasi, funksional buzilishlar va yosh xususiyatlari turlicha bo'lgani sababli standart davolash algoritmlaridan ko'ra individual rejalashtirilgan strategiyalar yuqori samaradorlik ko'rsatadi. Shu asosda ankiloglossiyani davolashni optimallashtirishning asosiy prinsiplari sifatida erta tashxis, individual baholash, kompleks davolash va muntazam monitoring tizimlarini takomillashtirish ko'rib chiqiladi.

Xulosa.

Bolalarda ankiloglossiya nafaqat anatomik nuqson sifatida, balki bolaning ovqatlanish, nutq rivojlanishi, yutish funksiyasi hamda og'iz bo'shlig'i faoliyatiga ta'sir ko'rsatuvchi muhim klinik muammo sifatida qaralishi lozim. Tadqiqotlar va klinik kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, til yuganchasining qisqaligi erta yosh davridayoq funksional buzilishlarni yuzaga keltirishi mumkin va ushbu holatning o'z vaqtida aniqlanmasligi keyingi bosqichlarda murakkabroq asoratlarning rivojlanish xavfini oshiradi. Shu sababli ankiloglossiyani erta diagnostika qilish va davolashning optimal strategiyalarini ishlab chiqish zamonaviy pediatriya hamda bolalar jarrohligining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, davolash samaradorligi ko'p jihatdan kasallikni baholashning to'g'ri tashkil etilishi bilan bog'liq. Ankiloglossiyani faqat anatomik nuqson sifatida emas, balki funksional buzilishlar nuqtai nazaridan ham baholash zarur. Aynan funksional yondashuv davolash usulini to'g'ri tanlash, keraksiz jarrohlik aralashuvlarni kamaytirish va individual klinik qaror qabul qilish imkonini beradi.

Konservativ davolash usullari ayrim holatlarda samarali natija berishi mumkin bo'lsa-da, yaqqol funksional buzilishlar mavjud bo'lgan holatlarda jarrohlik aralashuv yuqori klinik samaradorlikka ega ekanligi aniqlandi. Frenotomiya va frenuloplastika kabi operativ usullar til harakatlarini tiklash, emish va nutq funksiyalarini yaxshilash hamda keyingi asoratlarni kamaytirishda muhim o'rin tutadi. Biroq operatsiyaning o'zi yakuniy natijani kafolatlamaydi, shu sababli rehabilitatsiya tadbirlarini to'liq amalga oshirish zarur hisoblanadi.

Operatsiyadan keyingi logopedik mashg'ulotlar, miofunktional terapiya va maxsus artikulyatsion mashqlar davolashning ajralmas qismi hisoblanadi. Kompleks rehabilitatsiya til funksiyalarining tezroq tiklanishiga, qayta yopishish xavfining kamayishiga va uzoq muddatli natijalarning yaxshilanishiga xizmat qiladi. Shu sababli zamonaviy davolash konsepsiyasida jarrohlik va rehabilitatsiya bir-birini to'ldiruvchi bosqichlar sifatida qaralishi lozim.

Shuningdek, multidissiplinar yondashuvning ahamiyati ham alohida ta'kidlanadi. Pediatr, bolalar jarrohi, stomatolog, ortodont, logoped va boshqa mutaxassislarning o'zaro hamkorligi diagnostika aniqligini oshirish, individual davolash algoritmlarini ishlab chiqish hamda davolash natijalarini yaxshilash imkonini beradi. Ayniqsa, individual yondashuv asosida ishlab chiqilgan davolash strategiyalari standart yondashuvlarga nisbatan yuqori samaradorlik ko'rsatishi kuzatilmoqda.

Umuman olganda, bolalarda ankiloglossiyani davolashni optimallashtirishning asosiy yo'nalishlari sifatida erta diagnostika, individual klinik baholash, kompleks davolash, multidissiplinar yondashuv va samarali rehabilitatsiya tizimlarini takomillashtirishni ko'rsatish mumkin. Ushbu tamoyillarning amaliyotga keng joriy etilishi davolash samaradorligini oshirish, asoratlar sonini kamaytirish hamda bolalarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Talmor G., Caloway C.L. Ankyloglossia and Tethered Oral Tissue: An Evidence-Based Review // *Pediatric Clinics of North America*. – 2022. – Vol. 69(2). – P. 235–245.
2. Rajain T., Tsomu K., Saini N., Namdev R. Lingual Frenuloplasty for Ankyloglossia in Children: A Case Series // *Contemporary Clinical Dentistry*. – 2021. – Vol. 12(4). – P. 447–450.
3. Visconti A., Hayes E., Ealy K., Scarborough D.R. A systematic review: The effects of frenotomy on breastfeeding and speech in children with ankyloglossia // *International Journal of Speech-Language Pathology*. – 2021. – Vol. 23(4). – P. 349–358.
4. Khan U., MacPherson J., Bezuhly M., Hong P. Comparison of Frenotomy Techniques for the Treatment of Ankyloglossia in Children: A Systematic Review // *Otolaryngology–Head and Neck Surgery*. – 2020. – Vol. 163(3). – P. 428–443.
5. Ahmedov A.A. **Bolalar jarrohligi**. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
6. Shamsiyev A.M., Xudoyberdiyev D.K. **Bolalar stomatologiyasi va yuz-jag‘ jarrohligi asoslari**. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2022.
7. To‘xtayev B.S., Abdullayev N.M. **Bolalar otorinolarologiyasi amaliyoti**. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
8. O‘rinov S.A., Yusupov F.K. **Bolalar stomatologiyasida zamonaviy diagnostika va davolash usullari**. – Toshkent: Akademnashr, 2024.